

Голові разової спеціалізованої вченої ради
з присудження ступеня доктора філософії
ДФ 12.093.015

у Маріупольському державному
університеті

Міністерства освіти і науки України
докторові економічних наук,
професору Тарасенко Д.Л.

ВІДГУК

офіційного опонента завідувача кафедри туризму та готельно-ресторанної справи факультету менеджменту Уманського національного університету садівництва, доктора економічних наук, професора Транченко Людмили Володимирівни на дисертацію Горюнової Катерини Анатоліївни «Управління сталим розвитком індустрії туризму», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 12.093.015 у Маріупольському державному університеті Міністерства освіти і науки України на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми досліджень та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Актуальність дисертаційної роботи Горюнової Катерини Анатоліївни «Управління сталим розвитком індустрії туризму» безумовна та не викликає заперечень. Дослідження різних аспектів сталого розвитку, як і раніше, зберігає свою актуальність, оскільки спрямоване на збалансування соціального, економічного та екологічного розвитку суспільства. Розвиток сфери туризму та гостинності у багатьох країнах світу у тимчасовій прогресії відповідно до зростання форм, масштабів та якості суспільних потреб впливає на ринок праці, розширення підприємницької активності, а також на перерозподіл суспільних благ, зміну спрямованості інвестиційних надходжень, стимулювання та появу нових нестандартних технологій, управлінських рішень та формування нових потреб людини.

За останні кілька десятиліть концепція управління сталим розвитком

туризму набула широкої популярності у різних галузях. Концепція сталого розвитку передбачає не тільки отримання фінансового прибутку, а й враховує чинники соціального, екологічного, і навіть економічного характеру. Варто зазначити, що вдосконалення управління стійким розвитком дозволяє враховувати як потреби нинішнього покоління, так і майбутніх поколінь зокрема. Досягнення управління сталого розвитку є основою формування цілісної конкурентоспроможної національної економіки, це стосується всіх галузей, зокрема і туризму.

Туристична галузь є складною соціально-економічною системою, яка охоплює такі компоненти, як людські ресурси, природно-рекреаційні ресурси, організація різних видів діяльності у туристичній сфері, екологічні фактори та безліч інших факторів, які необхідно враховувати при діяльності у туристичній галузі. Тому концепція управління стійким розвитком здатна задовольнити всі вимоги учасників ринку, оскільки вона враховує такі аспекти, як соціальний та економічний розвиток, і передбачає те, що не може бути завдано шкоди ресурсам і неприпустиме їхнє виснаження, таким чином, зачіпається екологічний аспект. Перехід до сталого розвитку викликає необхідність визначення ролі та місця туризму в системі факторів сталого розвитку, що обумовлено дедалі більшою значимістю туризму у світовій економіці.

Протягом останніх років незалежності нашої держави приймалися різні складові елементи концепції для сталого розвитку, які відбито у стратегіях, прийнятих урядом. Концепція сталого розвитку використовується в економічному розвитку, і вона показала свою ефективність практично. В останні десятиліття активно розвивається туристична галузь, і держава надає всебічну підтримку розвитку даної галузі шляхом реалізації різних програм, стратегій концепції розвитку туристичної індустрії, не дивлячись на військові дії, які тривають з 2014 року. Дослідження цієї теми, звернене на забезпечення управління сталим розвитком туристичної індустрії, пов'язане з різними напрямками туризму в Україні. Згідно цієї позиції необхідним є детальне вивчення концепції управління сталим розвитком у туризмі, її використання у

розвитку та вдосконаленні туристичної галузі в Україні, що й зумовило дане дослідження.

Актуальність дослідження К.А. Горюнової підтверджується результатами виконання науково-дослідної роботи кафедри маркетингу та туризму «Стратегія розвитку туристично-рекреаційного потенціалу Приазов'я» (номер державної реєстрації 0120U101065) у рамках якої авторкою розроблено і науково обґрунтовано модель вдосконалення управління сталим розвитком індустрії туризму, розкрито сутність і зв'язок її складових, та науково-дослідної роботи кафедри публічного управління та адміністрування «Публічне управління для сталого територіального розвитку» (номер державної реєстрації 0118U001700), де авторкою дослідження розвинуто роль і місце нормативно-правових, організаційних, просвітницьких, методичних та інформаційних засад сталого розвитку в публічному управлінні України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Обґрунтованість отриманих наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечено комплексним використанням загальнонаукових та спеціальних методів, оскільки теоретичну і методичну базу дослідження становлять наукові підходи, принципи і концепції, подані в працях закордонних та вітчизняних науковців і фахівців в сфері менеджменту. У процесі дослідження К.А. Горюновою використано сукупність загальних та спеціальних методів і підходів, які відповідають меті та задачам дослідження, а саме: *системний підхід* (при аналізі ролі та значення ключових теорій та концепцій сталого розвитку туризму у науковому дискурсі); *історико-правовий, термінологічний методи та метод абстрагування* (для дослідження економічних інструментів реалізації стратегії сталого розвитку індустрії туризму та впровадження системи цінностей та глобальних стандартів у механізми сталого розвитку туризму); *догматичний метод* (для аналізу змісту законодавчого регулювання системи управління сталим розвитком індустрії туризму); *формально-логічний метод* (при зіставленні підходів до стратегії розвитку та перешкод впровадження індустрії сталого туризму, як і планування у

стратегіях управління сталим розвитком туризму); *комплексний підхід* (при обґрунтуванні наукових рекомендацій щодо удосконалення механізму управління індустрії сталого розвитку туризму в сучасному інформаційному суспільстві) та апробацією результатів дослідження на наукових та науково-практичних конференціях.

Зміст дисертаційного дослідження відповідає поставленій меті, засвідчує логічність та завершеність дослідження та відповідає паспорту спеціальності 073 «Менеджмент». К.А. Горюнова у своєму дослідженні досягла поставленої мети шляхом послідовного вирішення означених завдань.

Стиль наукових положень та рекомендацій відзначається логічністю та науковістю. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу. Наукові положення, висновки і рекомендації подані в роботі, достатньо обґрунтовані та підкріплені результатами аналізу значної кількості наукових джерел та статистичних даних щодо управління сталим розвитком індустрії туризму. Структура та кількість опрацьованих літературних джерел свідчить про глибину проведеного дослідження. Здобувачка, аналізуючи наукові підходи та праці вітчизняних та іноземних учених, пропонує власне бачення відповідних управлінських процесів.

Наукова новизна положень і результатів, одержаних особисто, здобувачем та поданих на захист

До найбільш важливих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, належать такі.

Вперше запропоновано та обґрунтовано комплексний механізм управління сталим розвитком індустрії туризму в сучасному інформаційному суспільстві, який ґрунтується на інтегрованому ціннісному підході. Комплексний механізм управління сталим розвитком індустрії туризму у сучасному інформаційному суспільстві адаптований під сучасні виклики та ґрунтується на організаційних, економічних та соціальних засобах формування системи менеджменту, що стають підвалинами управлінської технології формування системи менеджменту із зазначенням системи контролю та моніторингу. Розроблений механізм,

представлений у вигляді моделі, управління сталим розвитком індустрії туризму, враховуючи єдність соціальних, економічних та екологічних факторів розвитку суспільства, маючи своїм підґрунтям ціннісні принципи, у взаємозалежній системі контролю та моніторингу управлінської технології спрямована на захист навколишнього середовища як основного туристичного ресурсу, формує нове «екологічне» мислення, орієнтоване на довгострокові соціально-економічні програми. Теоретична та практична цінність запропонованого механізму та ціннісних підходів до усвідомлення ідеї сталості в управлінні туристичною галуззю полягає в теоретичному узагальненні та новому вирішенні актуального завдання в галузі науки «Менеджмент» щодо науково-теоретичного обґрунтування удосконалення механізму управління сталим розвитком індустрії туризму в сучасному інформаційному суспільстві з урахуванням європейського досвіду.

Удосконалено: понятійно-категоріальний апарат дослідження процесів управління сталим розвитком індустрії туризму; науково-методичні підходи до формування теорій та концепцій сталого розвитку туризму у науковому дискурсі; концептуальні засади систематизації наявних економічних інструментів реалізації стратегії сталого розвитку індустрії туризму; науково-методичні підходи та практичні рекомендації щодо вдосконалення ідей сталого розвитку у туристичній галузі України відповідно до європейських норм.

Дістали подальшого розвитку: нормативно-правові основи міжнародного законодавства у частині впровадження ідей сталого розвитку; узагальнення новітніх стратегій розвитку та перешкоди впровадження індустрії сталого туризму; науково-методичний підхід до впровадження системи цінностей та глобальних стандартів у механізми сталого розвитку туризму; наукова аргументація практично-методичних положень щодо ролі планування у стратегіях управління сталим розвитком туризму.

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження

Отримані у ході дослідження наукові результати й пропозиції доведено до

рівня конкретних практичних рекомендацій, які використані у діяльності органів державної влади та закладу вищої освіти, зокрема:

Товариства з обмеженою відповідальністю «Туристична компанія «Аккорд тур» (№ 077561 від 25.10.2023), яка відзначає позитивний ефект для менеджменту організації використання результатів роботи Горюнової К.А., що було забезпечено через науково-методичний підхід до впровадження системи цінностей та глобальних стандартів у механізми сталого розвитку індустрії туризму. Особливо цінними на думку компанії стали методичні рекомендації щодо впровадження екологічної поведінки, адже удосконалення екологічно чистих практик туристичних підприємств має важливе значення для досягнення сталого розвитку туризму.

Управління Культури і Туризму Донецької Обласної Державної Адміністрації Комунальна Установа Культури «Донецький Обласний Навчально-Методичний Центр Культури» (Довідка № б/н від 31.10.2023), яка підтверджує доцільність та своєчасність ідей, що лягли в основу науково-практичних рекомендацій, викладених у роботі, щодо впровадження ідей сталого розвитку у туристичній галузі України відповідно до європейських норм. Проблеми міського туризму та шляхи їх вирішення, екологізація та проблеми соціальної відповідальності, а також наукова аргументація практично-методичних положень щодо ролі планування у стратегіях управління сталим розвитком туризму знайшли відображення у «Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року».

Управління Туризму та Промоцій Виконавчого Органу Київської Міської Ради (Київська Міська Державна Адміністрація) (Довідка 065-827 від 23.11.2023), яка підтверджує доцільність та своєчасність дисертаційного дослідження, оскільки запропонований та обґрунтований дисертанткою комплексний механізм управління індустрією сталого розвитку туризму в сучасному інформаційному суспільстві частково реалізований у діяльності Управління Туризму та Промоцій Виконавчого Органу Київської Міської Ради.

Особистий внесок здобувача

Дисертація містить всі необхідні елементи та відповідає вимогам до такого типу робіт. Текст дисертації оформлений згідно з чинними вимогами Міністерства освіти і науки України.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 22 наукових працях, зокрема, 4 статті у наукових фахових виданнях серії «Менеджмент», а також 3 статті в зарубіжних науково-періодичних виданнях, із яких 1 стаття проіндексована у Scopus та 1 стаття проіндексована у Web of Science, 13 публікацій за матеріалами Всеукраїнських та Міжнародних конференцій та 2 розділи у монографіях. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 7,1 ум.-друк. арк., з них особисто здобувачеві належить 5,15 ум.-друк. арк.

Дисертаційна робота структурно складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Розділи роботи взаємопов'язані між собою. Найважливіші результати дослідження викладені у висновках дисертації, що відповідають поставленим завданням.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційної роботи свідчить, що загалом зміст анотації відтворює інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї. Дисертація відповідає вимогам, встановленим постановою Кабінету Міністрів № 44 від 12.01.2022 року.

Дисертаційну роботу К.А. Горюнової перевірено на унікальність тексту за допомогою онлайн сервісу пошуку плагіату «Unicheck», що не виявило порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Відзначаючи високий рівень роботи, наукове та практичне значення отриманих результатів Катерини Анатоліївни Горюнової, вважаємо за доцільне вказати на деякі дискусійні положення та висловити окремі зауваження та побажання:

1. У п.1.1. авторкою детально проаналізовано понятійно-категоріальний апарат дослідження процесів публічного управління сталим розвитком індустрії туризму (сс. 30-42), але не розмежовані поняття регулювання та управління, відповідно і роль місцевого самоврядування у цих процесах.

2. Серед використаних підходів слід зазначити доцільність аналізу життєвого циклу комплексу управлінських заходів, оскільки реалізація такого підходу надає поштовх до розвитку місцевого самоврядування, розвитку культурних феноменів. Такий аналіз надав би дослідженню глибини та певної унікальності.

3. У другому розділі не представлені технології стимулювання споживання туристів у зонах високої туристичної активності, відповідно відсутні і конкретні механізми вирішення завдань їх імплементації.

4. Авторка не віднайшла можливості провести оцінку впливу туризму на економіку з позиції ефективності, що потрібно для розробки програм управління туризмом, що можливо було б включити до змісту п. 3.2.

5. На стор. 174 представлена схема «Модель управління сталим розвитком індустрії туризму», на нашу думку, серед завдань такої моделі слід було б зазначити підвищення туристичної привабливості туристичних дестинацій.

Проте висловлені зауваження носять рекомендаційний характер, можуть стати предметом для наукової дискусії і не применшують наукової і практичної цінності дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Горюнової Катерини Анатоліївни на тему «Управління сталим розвитком індустрії туризму», є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему для українського суспільства. Вона містить теоретичні та методологічні засади, розробку науково-методичних рекомендацій щодо впровадження ідей сталого розвитку у туристичній галузі України відповідно до європейських норм. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувачки.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота повністю відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами)», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – Горюнова Катерина Анатоліївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
факультету менеджменту

Уманського національного університету садівництва,

доктор економічних наук, професор

Людмила ТРАНЧЕНКО

Підпис проф. Людмили Транченко засвідчую:

Нагольницька Вікторія
Вікторія
Світлана

«15»

01

2024 р.

УНУС